

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610129 Yttre Hedane

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610129 Yttre Hedane

Kommun: Säffle

Områdets totala areal: 10,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-12-22

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Statligt.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper som ska bevaras i området:

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

6520 - Höglänta slätterängar

9020 - Nordlig ädellövskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterat bevarandevärde: Höglänta slätterängar (6520).

Motivering: Området har lång kontinuitet som hävdad slätteräng och har en stor artrikedom som det är viktigt att långsiktigt bevara.

Prioriterade åtgärder: Slätter och fagning samt röjning av ohävdsarter i ängsmarken.

Beskrivning av området

Yttre Hedane är ett gammalt kulturlandskap som präglats av det förr i tiden vanliga lövängsbruket. Brukning enligt gamla traditioner har skett i relativt sen tid. Området utgör därför en ovanligt väl bibehållen rest av det äldre odlingslandskap som nu håller på att försvinna.

Området utgörs av ett lövängslandskap beläget i en söderslutning ca 220 m ö h, och med en vidsträckt utsikt över det omgivande skogslandskapet. Öppna åkrar och ängar av varierande storlek och form omväxlar med träd- och buskbeväxta ängbackar. Odlingsrösen ligger spridda här och var. Ängsfloran är mycket rik med förekomst av bl.a. darrgräs, brudsporre, grönvit nattviol, slättergubbe, svinrot och klasefibbla. Flera av de arter av växter, svampar och fjärilar som påträffats i ängsmarken under senare tid är rödlistade. Träd- och buskvegetationen består av för lövängen karakteristiska arter och på ängar och i de täta lövbrynen växer bl. a. alm, ask, ek, lind, lönn och hägg. Hela området omges av barrskog, främst äldre granskog. En jämförelse med lantmäterikartor från 1870 och 1887 visar att större delen av den areal som då betecknades som åker alltsedan dess har hållits öppen. Bara några mindre åkerlappar har helt växt igen och är nu svåra att återfinna. Åkrar och öppna ängar har brukats som vall respektive slätteräng fram till slutet av 1960-talet. Inom vissa partier av ängsmarken, på åkerrenar och liknande områden har "hackslått" utförts i sen tid. Åkermarken har nu övergått till naturlig äng medan de tidigare öppna ängarna är beväxta med träd och buskar. I norra delen av Natura 2000-området har två gårdsbildningar legat, varav ett område som idag utgör fornlämning. På de gamla tomtplatserna står stora gamla vårdträd, bl.a. ekar, lindar, almar och hästkastanjer. I västra delen löper en liten bäck som är torrlagd under torrperioder.

Sedan 1979 är Yttre Hedane skyddat som naturreservat med syfte att bevara ett gammalt odlingslandskap med rester av lövängar och spår efter äldre tiders hamling, att ge den naturliga ängsfloran och ädellövvegetationen en möjlighet att överleva samt att bibehålla områdets tilltalande landskapsbild.

Vad kan påverka negativt

Se respektive naturtyp.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

-Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.

-Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).

-Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.

- Beslutade föreskrifter och skötselplan för Naturreservatet Yttre Hedane. Hela Natura 2000-området omfattas av skydd som naturreservat. Länsstyrelsen är som förvaltare av naturreservatet skyldigt att hävda området väl i enlighet med beslut och skötselplan samt åtagandeplan för miljöersättning (2014-2020). Hävden består av årlig slätter, fagning och röjning av igenväxningsvegetation. Efterbete sker inom hela området efter avslutad slätter. Beskärning av vissa lövträd (s k hamling) sker också inom ängsmarken.

- Förbud enligt 11 kap. 14 § 1 st. miljöbalken mot markavvattning gäller i Säffle kommun (Förordning 1998:1388 om vattenverksamhet m.m.).

Övriga bevarandeåtgärder:

- Årlig intensiv skötsel i form av slätter, fagning, röjning av igenväxningsvegetation och

eventuellt efterbete krävs för att ängsmarken ska bli av fullgod Natura-naturtyp och därefter fortsätta att vara det. Granborttagning krävs för att ädellövslogen ska ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder under respektive naturtyp.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

6520 - Höglänta slätterängar

Areal: 6,12 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 6,6 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i större delen av området och som tidigare har utgjort slätteräng och åker inom inågan. Ängsvegetationen har förskjutits från de små slätterängsytorerna (rabbarna) till åkermarken som idag alltså blivit ängsmark.

Naturtypen utgörs av artrika, torra–fuktiga, hävdpräglade ängar i fjällnära och andra höglänta områden (ovanför högsta kustlinjen i Svealand och Norrland). Ibland finns ett inslag av fjällväxter i vegetationen. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Höglänta slätterängar är en mycket ovanlig och starkt hotad naturtyp som bara förekommer på små arealer i fjällnära eller höglänta områden i boreal och alpin region. Jordbruket i dessa trakter har numera oftast lagts ner och de flesta marker med naturtypen håller på att växa igen. Naturtypen har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder. I det gamla jordbrukssamhället var den slagna ängen därigenom ett av de viktigaste markslagen som täckte stora arealer. I och med övergången till rationellt jordbruk har denna naturtyp minskat mycket kraftigt och har numera ytterst liten betydelse i jordbruksproduktionen.

För att den ingående naturtypen höglänta slätterängar ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Tillgång till andra viktiga miljöer utanför naturtypen för en hel del organismer såsom insekter och fåglar för fortplantning, skydd, födosök eller delar av sin livscykel.
- Hävd i olika former: fagning, slätter med efterföljande höborttagande, efterbete, röjning av igenväxningsvegetation och lövtäkt (från hamlade träd).
- Ingen onaturlig gödselpåverkan, stödutfodring till betande djur, kalkning, dikning eller insådd av främmande arter.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Naturtypen höglänta slätterängar areal ska vara minst 6,60 ha. För att den ingående naturtypen ska ha gynnsamt bevarandetilstånd ska området vara välhävdad genom årlig slätter och eventuellt efterbete. Ansträngningarna med att återfå och behålla ängsfloran på rabbarna är en prioriterad del av skötseln. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Främmande/invasiva arter ska inte förekomma. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma. Det ska finnas typiska arter inom gruppen kärlväxter (allmän-riklig förekomst).

Negativ påverkan

Slätterängar är en undanträngd naturtyp med endast ca 1 % kvar av förekomsten vid 1900-talets början. Förutom hoten från jordbrukets rationalisering finns följande hot:

- Minskad eller utebliven slåtter och röjning av igenväxningsvegetation kan på sikt leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Utebliven höbärgning leder till förnaansamling med utarmning av den hävdgynnade floran och faunan som följd.
- Årlig slåtter vid fel tidpunkt, t ex för tidigt på säsongen när växterna ännu inte hinner sätta frö, leder med tiden till utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Bevarandeåtgärder

Området är naturreservat sedan 1979 och utpekad som Natura 2000-område. Hävden bedrivs enligt reservatets skötselplan och åtagandeplan för miljöersättningar (2014-2020). Hävden består av årlig slåtter, fagning och röjning av ohävdarter. Efterbete sker på hela området efter slåttern. Några träd hamlas i enlighet med traktens tradition.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Sammantaget ej gynnsamt bevarandetillstånd. Merparten av naturtypen är fullgod, men mindre delar är av lägre kvalitet.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 1,54 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Naturtypen förekommer i Natura 2000-områdets sydvästra del.

Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn. Inget av trädslagen ek, bergek, avenbok, (var för sig eller tillsammans) eller bok utgör mer än 50% av grundytan.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning.

Naturtypen har en lång kontinuitet som lövträdbärande mark. Betes- eller slätterbruk har vanligtvis förekommit men områdena är nu igenvuxna. Delar av naturtypen kan pga av terrängförhållanden, endast varit marginellt påverkade av bete under lång tid. Naturtypen är mycket artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet.

För att den ingående naturtypen nordlig ädellövskog ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återintroduktion av naturliga störningar, såsom brand, som viktiga processer.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Upprätthållande och återintroduktion av extensiv hävd i vissa fall.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Ett gynnsamt bevarandetillstånd förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

Bevarandemål

Arealen av naturtypen Nordlig ädellövskog ska vara minst 1,54 ha. Långsiktigt ska naturtypen ha kontinuitet av lövträd med en varierad åldersstruktur inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag. Ädellövträd (exempelvis ek, lönn, ask och lind) ska normalt utgöra minst 50 % av grundytan. Förekomst av död ved (grenar, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier) är viktiga substrat för epifytiska lavar, mossor och svampar. Naturtypens värden ska utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik vilket omfattar störningar som t ex stormfällningar och insektsangrepp. Det ska finnas typiska arter inom artgrupperna kärlväxter, mossor, lavar och svampar.

Negativ påverkan

Naturtypen är ovanlig i länet, främst beroende på klimat och geologi, men den hotas också av skogsbrukets rationaliseringar och inriktning mot barrträdsproduktion, men även av:

- Exploatering av området i fråga.
- Avverkning, röjning, gallring, städning utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande träslag,
- Inväxande gran.
- Markskador och dikning. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador, medan tramp sällan är negativt:
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Älg och annat vilt kan motverka återväxt av lövträd.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller riskerar att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

Området är skyddat som naturreservat och Natura 2000. Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Fältbesök inom naturtypskarteringen (basinventering inklusive kompletteringar) bedömer naturtypen som fullgod.

Dokumentation

- Länsstyrelsen i Värmlands län. Beslut om bildande av Naturreseptatet Yttre Hedane 1979-06-18 dnr 11.1211-400-79.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området Yttre Hedane. Fastställd 2006-03-15.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2012. Inventering av fjärilar och vildbin inom skyddade områden Värmlands län 2012. Dnr 512-2720-2012. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2012. Protokoll från inventering av svampar inom Yttre Hedanes ängsmark 2012-08-25 och 2012-09-30. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2014. Uppföljning av hävdade gräsmarker i skyddade områden. Värmlands län 2012. Publikationsnummer 2014:16.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2017. Basinventering inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 6520 Höglänta slätterängar. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9020 Nordlig ädellövskog. (<http://www.naturvardsverket.se>)

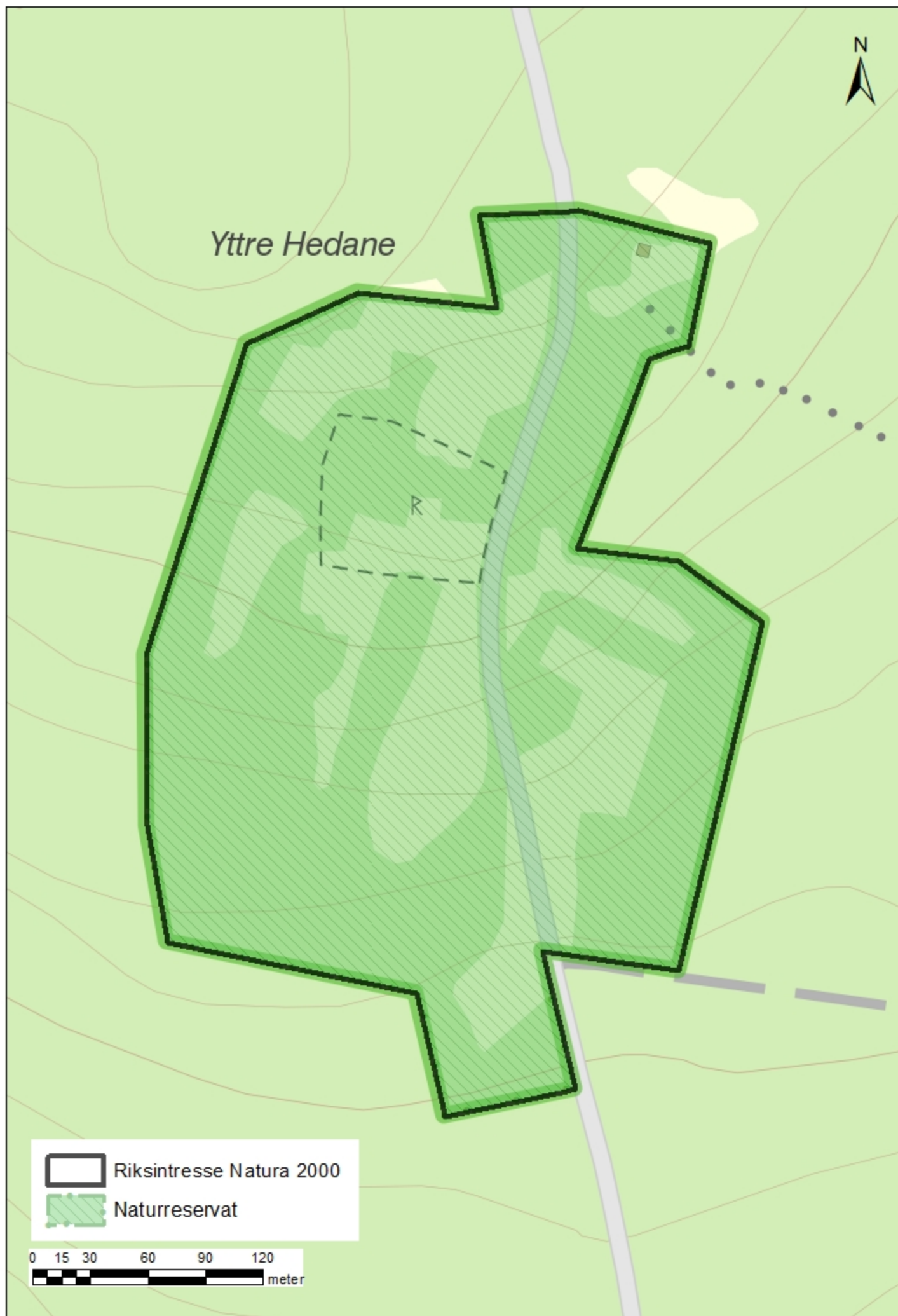
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

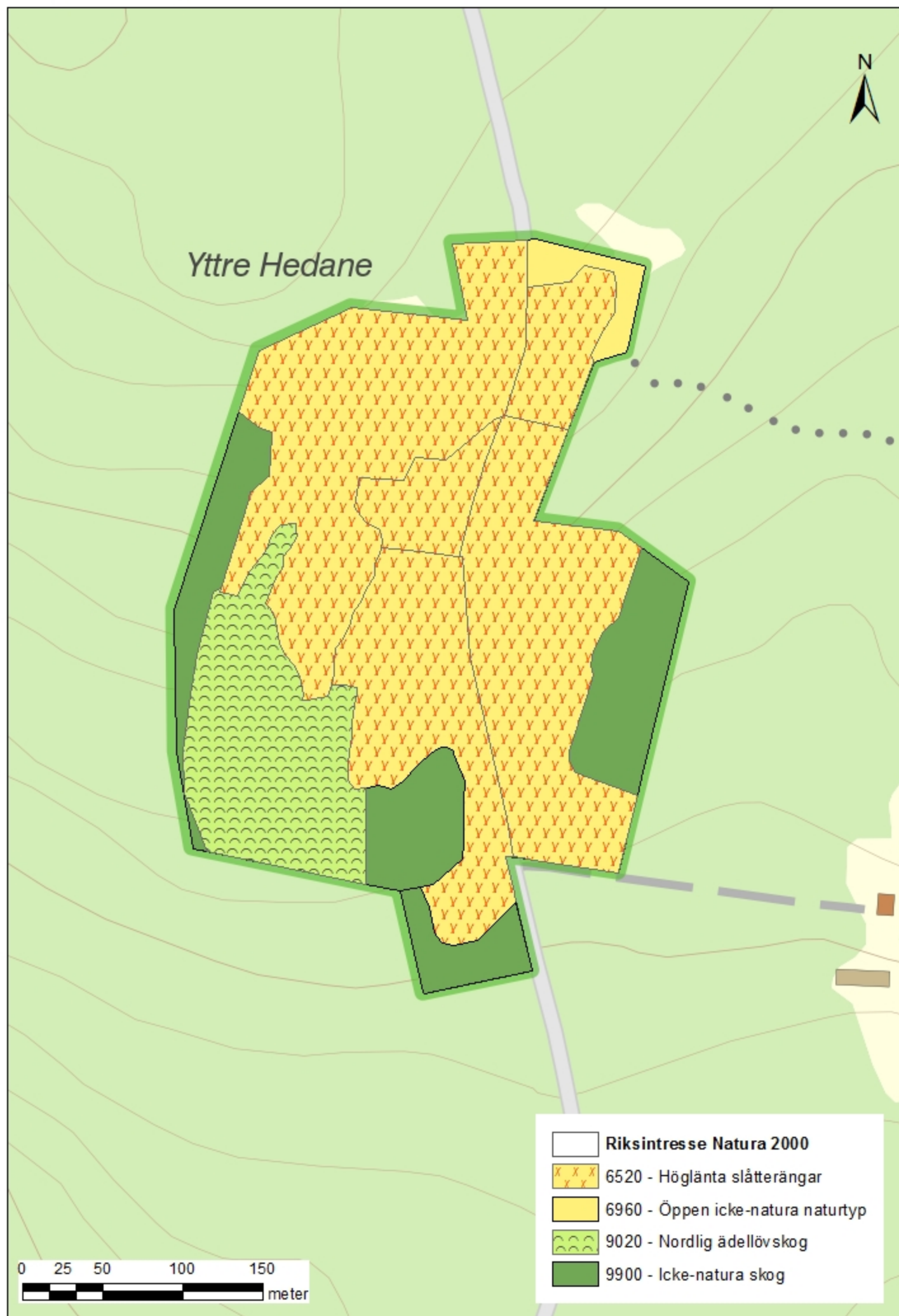
Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Yttre Hedane

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Yttre Hedane

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland